

Osa 1, Muutoksen tarpeen tunnistamisen menetelmiä

Menetelmien jaottelu eri vaiheisiin on karkea ja esimerkinomainen. Useat menetelmät sopivat moneen kehittämistyön vaiheeseen. Jaottelu toimii lähinnä ajatuksien antajana kehittämistyön ja ennakoarvioinnin tekijälle.

Sisällysluettelo

Eräs tarpeentunnistuksen menetelmä lyhyesti	1
1. Lisää muutoksen tarpeen tunnistamisen menetelmiä.....	1
1.1 Indikaattorit, barometrit ja kertomukset.....	1
1.2 Heikkojen signaalien tunnistaminen	2
HUOMIS-barometri	2
Huolen vyöhykkeistö	2
Toimintaympäristön havainnointi	3
1.3 Yhteisen työn kohteen tunnistaminen	3

Eräs tarpeentunnistuksen menetelmä lyhyesti

"Jotain pitäisi tehdä", sinä, suurin osa työntekijöistä, kyläläisistä tai poliitikoista on jo tätä mieltä. Soveltamalla huolen vyöhykkeistöä saadaan mielikuva siitä, kuinka moni yhteisön jäsen kokee tilanteen huolestuttavaksi tai muutoksen tarpeen riittävän suureksi. Usein muutoksen tarvetta voi havainnollistaa indikaattorilla (jos sellainen on) tai keräämällä heikkoja signaaleja.

Jos sinulla on tunne siitä, että jossakin tietämässäsi asiassa tarvitaan muutosta:

- Kerää asiasta lisää tietoa, kysy muilta heidän kokemuksiaan, herätä keskustelua
- Jos moni on kanssasi samaa mieltä, pohtikaa yhdessä mikä on ongelma, mikä on yhteisen työn kohde

1. Lisää muutoksen tarpeen tunnistamisen menetelmiä

1.1 Indikaattorit, barometrit ja kertomukset

Indikaattori tiivistää suuria informaatiomääriä ja eri tietovarastoissa olevia tietoja helpommin hallittavaan ja ymmärrettävään muotoon. Indikaattoreilla voidaan näin tarjota kansalaisille monia yhteiskuntaan ja ihmisten omaan elämään liittyvä tietoja yksinkertaisessa muodossa. Tiedon ymmärtäminen mahdollistaa mielipiteen muodostamisen ja osallistumisen keskusteluun.

Lisätietoa:

[Indikaattoripankki Sotkanet](#)

Lähteet: Rosenström, U & Palosaari, M (2000). Kestävyyden mitta. Suomen kestävän kehityksen indikaattorit 2000. Suomen ympäristö 404.

1.2 Heikkojen signaalien tunnistaminen

HUOMIS-barometri, huolen vyöhykkeistö ja environmental scanning ovat menetelmiä, joiden avulla saadaan laadullista tietoa tämän hetken ilmiöistä ja tulevan kehityksen ensimerkeistä, ns. heikoista signaaleista. Menetelmien avulla voidaan tunnistaa uhkia ja mahdollisuuksia etukäteen, ennen kuin ne näkyvät trendeinä tai indikaattoreina.

Lisätietoa ja sovelluksia:

[Heikkoja signaaleja metsästävässä \(NexusDelfix\)](#)

[Heikot signaalit \(Tulevaisuuden tutkimuksen seura\)](#)

[Tulevaisuustyö heikot signaalit \(Kuntaliitto\)](#)

HUOMIS-barometri

HUOMIS-barometri on väline, jolla voidaan koota näkyviin työntekijän työssään kohtaamaa tietoa ongelmista tai toimintaympäristön voimavaroista. Näin saadaan arviointiin mukaan asiakkaiden parissa toimivien työntekijöiden kokemusperäinen näkökulma. Tuotettua tietoa voidaan hyödyntää muun muassa ongelmien tai puutteiden korjaamiseen, toiminnan kehittämiseen tai tavoitteiden suuntaamiseen.

Lähde:

<http://www.hel2.fi/waris/sosRaportTaina/Huomis.htm>

<http://www.hel2.fi/sosv/lomakkeet/303-626.doc>

Huolen vyöhykkeistö

Huolen vyöhykkeistön avulla voidaan arvioida työntekijöiden subjektiivisen huolen määrää. Kukin työntekijä arvioi myös omaa asemaansa ja tarvettaan lisävoimavarojen saamiseksi. Huolen vyöhykkeistö on eräänlaista työmaaston kartoittamista. Se toimii apuvälineenä tilanteen jäsentämiseksi ja yhteistyön kehittämiseksi.

Huolen vyöhykkeitä on seitsemän. Ensimmäisessä eli täysin huolettomassa tilanteessa luottamus omiin mahdollisuuksiin on hyvä. Kun luottamus heikkenee, kasvaa tarve saada ulkopuolista tukea. Vyöhykkeet 4 ja 5 ovat huolen harmaata vyöhykettä. Niiden alueella työntekijä ei enää selviä yksin, vaan tilanteen hallinta edellyttää yhteistyötä muiden kanssa.

Lisätietoa ja sovelluksia:

[Huolen vyöhykkeistö sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa \(Stakes\)](#)

Lähteet:

<http://groups.stakes.fi/VERK/FI/Verkostomenetelmat/index.htm>

Arnkil, T E, Eriksson, E & Arnkil, R (2000). Palveluiden dialoginen kehittäminen kunnissa. Stakes raportteja 253.

Toimintaympäristön havainnointi

Toimintaympäristön havainnointi -menetelmä (vrt. environmental scanning) mahdollistaa aikaisen varoituksen tai merkin saamisen mahdollisista tulevaisuuden muutoksista tai kehityskuluista. Lisäksi sen avulla voidaan havaita heikkoja signaaleja, jotka osoittavat että suunnitelmaa täytyy parantaa.

Menetelmässä muutoksen havainnointi on jatkuvaa. Havainnoinnissa voidaan hyödyntää internetiä, tietokantoja, tilastoja, mediaa, kirjallisuutta tai asiantuntijoiden ennusteita. Muutoksen "indikaattoreina" voivat toimia esimerkiksi käänteentekevät tapahtumat tai läpimurrot. Havainnointi voi olla aktiivista, passiivista tai tiettyihin asioihin kohdennettua.

Lisätietoa ja sovelluksia:

<http://www.oph.fi/SubPage.asp?path=1,443,3086,3987,28363,28396>

Lähteet:

<http://www.lga.gov.uk/lga/toolkit/futures%20methods.pdf>

1.3 Yhteisen työn kohteen tunnistaminen

Menetelmän avulla voidaan havainnollistaa eri toimijoiden (esimerkiksi yksikön, hallinnonalan ja kunnan) tavoitteiden ja työn yhteydet muihin toimijoihin. Lisäksi se auttaa löytämään toimijoiden yhteisen työn kohteen.

Lisätietoa ja sovelluksia:

[Kajaanin malli yhteisen työn kohteen kehittämisestä](#)